

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Центр правового забезпечення розвитку науки і технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням вченої ради

Науково-дослідного інституту

інтелектуальної власності НАПрН України

від 30 вересня 2025, протокол № 9

Голова вченої ради



Наталія МИРОНЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЄВРОПЕЙСЬКА ПАТЕНТНА СИСТЕМА**

рівень вищої освіти _____ третій (освітньо-науковий) рівень

галузь знань _____ 08 «Право»
(шифр і назва)

спеціальність _____ 081 «Право»
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором
(обов'язкова / за вибором)

розробник: в.о. завідувача наукового відділу дослідження прав інтелектуальної
власності та прав людини у сфері охорони здоров'я, доктор філософії у галузі права

Омельченко Ольга Петрівна

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

ВСТУП

Ідея розробки гармонізованої патентної системи в Європі виникла ще в 1949 році в Раді Європи. Підґрунтям чого слугувало загальне бажання сприяти гармонізації національного законодавства, кращому розумінню і поліпшенню відносин між країнами Європи щодо охорони винаходів. Сучасна європейська патентна система є однією з найважливіших складових глобальної системи інтелектуальної власності.

Правові основи функціонування Європейської патентної системи та Європейського патентного відомства зокрема є цікаві та важливі для дослідження у зв'язку з вже доведеною часом їх практичністю та ефективністю.

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, рівень вищої освіти	
Галузь знань	08 «Право»
Спеціальність	081 «Право»
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	вибіркова
Загальна кількість годин	30
Кількість кредитів ECTS	1
Кількість модулів	2
Кількість змістових частин	2
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для заочної форми навчання	
Рік підготовки	2
Семестр	4
Лекційні заняття	4
Практичні, семінарські заняття	2
Самостійна робота	24
Кількість тижневих аудиторних годин для заочної форми навчання	—

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у розгляді правового статусу Європейського патентного відомства, а саме окреслити правові основи діяльності крізь призму унікальності цього органу на основі чого запропонувати шляхи співпраці держави-України з Європейським патентним відомством.

2.2. Завдання навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен:

знати:

- організаційну структуру Європейського патентного відомства;
- науково-теоретичні та законодавчі положення про європейську патентну систему;
- об'єкти винаходів, яким надається правова охорона в ЄС;
- суб'єкти прав на винаходи;
- умови патентоздатності винаходу, умови надання правової охорони винаходу, строки дії патентів, обсяг правової охорони, що надається патентом відповідно до права ЄС;

вміти:

- кваліфікувати види об'єктів винаходу;
- визначати суб'єктів прав на винаходи;
- встановлювати дозволені межі використання винаходів;
- оцінювати наявність та характер порушення прав на винахід;
- обґрунтувати наукову позицію щодо проблемних та колізійних правових питань охорони патентних прав.

2.3. Перелік компетентностей з дисципліни:

№ з/п	Програмна компетентність	Відповідність дисципліни компетентності
	Інтегральна компетентність	
	<i>Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення</i>	+
	ЗК – загальні компетентності	
ЗК01	<i>Здатність генерувати нові ідеї (креативність)</i>	+
ЗК02	<i>Здатність розробляти наукові проекти та управляти ними</i>	+
ЗК03	<i>Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору</i>	+
ЗК04	<i>Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іноземні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.</i>	+
	СК – спеціальні (фахові) компетентності	
СК01	<i>Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у</i>	+

	<i>галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей</i>	
СК02	<i>Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій</i>	+
СК03	<i>Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті та проєктах правничої освіти у системі освіти дорослих</i>	+
СК04	<i>Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності</i>	+
СК05	<i>Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації</i>	
СК06	<i>Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права</i>	+
СК07	<i>Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання</i>	+

2.4. Результати навчання за дисципліною відповідно до дескрипторів НРК:

Результат навчання (Знання (Зн1); Уміння/навички (Ум1, Ум2, Ум3); Комунікація (К1, К2); Відповідальність та автономія (АВ1, АВ2))		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
Ум2	Вміти: започаткувати, планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес грунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності; - кваліфікувати види об'єктів винаходу; - визначати суб'єктів прав на винаходи; - встановлювати дозволені межі використання винаходів; оцінювати наявність та характер порушення прав на винахід	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач	30%

УМЗ	<i>Вміти:</i> критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові та комплексні ідеї; аналізувати інформацію з першоджерел, оцінювати її з позицій наступності та новизни, використовувати сучасні інформаційні технології і бази даних при визначенні специфіки охорони та захисту прав на винахід; формувати правові позиції для розв'язання проблем і практичних ситуацій у сфері права інтелектуальної власності на винаходи в ЄС	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i>	20%
К1	<i>Формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати та брати участь в аргументованій професійній дискусії при аналізі об'єктів винаходу</i>	<i>Семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i>	20%
К2	<i>Використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній діяльності та дослідженнях</i>	<i>Семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання</i>	10%
АВ2	<i>Визначати та досліджувати проблеми правового регулювання прав на винаходи в ЄС;</i> <i>здійснювати пошук шляхів удосконалення права інтелектуальної власності на винаходи в ЄС;</i> <i>аналізувати нормативно-правові акти для розв'язання наукових та науково-практичних проблем у сфері права інтелектуальної власності на винаходи в ЄС</i>	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, розв'язання задач, наукова робота</i>	20%

2.5. Відповідність результатів навчання компетентностям дисципліни

Результати навчання	Компетентності										
	Загальні компетентності				Спеціальні компетентності						
	ЗК01 (Зн1; Ум1; К1, АВ1, АВ2)	ЗК02 (Зн1; К1, К2)	ЗК03 (Ум1; АВ1)	ЗК04 (Ум2; К1, К2; АВ1)	СК01 (Зн1; Ум1; К1, АВ1, АВ2)	СК02 (Ум2, Ум3; К2)	СК03 (Зн1; К1, К2; АВ2)	СК04 (Ум2, Ум3; АВ1)	СК05 (Зн1; Ум1; АВ1)	СК06 (Зн1; Ум1; К2, АВ1)	СК07 (Зн1; Ум1; АВ1)
РН01 Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій			+	+	+		+	+			+
РН02 Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях		+			+	+					+
РН03 Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та	+				+	+	+			+	+

<i>української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права</i>											
PH04 <i>Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.</i>	+		+		+	+				+	+
PH05 <i>Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.</i>			+		+	+					+
PH06 <i>Розуміти загальні принципи</i>	+		+			+	+	+			

та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій практиці.											
РН07 Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу й збереження даних та інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності					+			+		+	
РН08 Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проєктами, які дають можливість створювати законопроєктну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з урахуванням етичних, соціально-управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо	+	+		+	+	+	+			+	+

<i>наукових результатів</i>											
РН09 Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері права на різних рівнях вищої освіти, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін				+			+				
РН10 Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження	+	+			+	+		+		+	+
РН11 Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах			+	+	+	+		+		+	

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Право інтелектуальної власності на винаходи в Європейському Союзі.

Тема 2. Право інтелектуальної власності на промислові зразки в Європейському Союзі

Тема 3. Право інтелектуальної власності на комерційні найменування в Європейському Союзі.

Тема 4. Право інтелектуальної власності на торговельні марки в Європейському Союзі.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Організаційно-правова основа діяльності Європейського патентного відомства та досвід співпраці з національним патентним відомством України.

Тема 6. Правові засади вирішення патентних спорів у Європейському Союзі: судовий та альтернативний способи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	семінари	самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Право інтелектуальної власності на винаходи в Європейському Союзі	6	2	—	4
Тема 2. Право інтелектуальної власності на промислові зразки в Європейському Союзі	6	—	2	4
Тема 3. Право інтелектуальної власності на комерційні найменування в Європейському Союзі.	4	—	—	4
Тема 4. Право інтелектуальної власності на торговельні марки в Європейському Союзі.	4	—	—	4
Разом за змістовим модулем 1	20	2	2	16
Змістовий модуль 2.				
Тема 5. Організаційно-правова основа діяльності Європейського патентного відомства та досвід співпраці з національним патентним відомством України	4	—	—	4
Тема 6. Правові засади вирішення патентних спорів у Європейському Союзі: судовий та альтернативний	6	2	—	4

способи				
Разом за змістовим модулем 2	10	2	–	4
Усього годин	30	4	2	24

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	заочна форма (кількість годин)
1	Право інтелектуальної власності на винаходи в Європейському Союзі	2
2	Право інтелектуальної власності на промислові зразки в Європейському Союзі	-
3	Організаційно-правова основа діяльності Європейського патентного відомства та досвід співпраці з національним патентним відомством України	–
4	Правові засади вирішення патентних спорів у Європейському Союзі: судовий та альтернативний способи	–
Усього:		2

6. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт	Заочна форма (кількість годин)
1.	Право інтелектуальної власності на винаходи в Європейському Союзі	4
2.	Право інтелектуальної власності на промислові зразки в Європейському Союзі	4
3.	Право інтелектуальної власності на комерційні найменування в Європейському Союзі.	4
4.	Право інтелектуальної власності на торговельні марки в Європейському Союзі.	4
5.	Організаційно-правова основа діяльності Європейського патентного відомства та досвід співпраці з національним патентним відомством України	4
6.	Правові засади вирішення патентних спорів у Європейському Союзі: судовий та альтернативний способи	4
Усього:		24

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються такі групи методів навчання, як:

1) методи за джерелами знань – словесні (бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгою, репродуктивний метод), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (практична робота, вправи);

2) методи навчання за характером логіки пізнання (індуктивний, дедуктивний);

3) методи навчання за рівнем самостійної розумово-пізнавальної діяльності (проблемний виклад, частково-пошуковий метод, дослідницький метод, метод проблемного викладання).

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду аспірантів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція – це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Важливе місце у навчальному процесі займає інструктаж. Він передбачає розкриття норм поведінки, особливостей використання методів і навчальних засобів, дотримання правил безпеки під час виконання навчальних операцій. Це важливий етап в оволодінні методами самостійної пізнавальної діяльності. Адже важливо, щоб аспіранти розуміли не лише, що треба робити, а і як це робити.

Репродуктивний метод. До нього відносять застосування вивченого матеріалу на основі зразка або правила. Діяльність тих, хто навчається, має алгоритмічний характер, тобто провадиться за інструкціями, правилами в аналогічних, схожих зі зразком, ситуаціях.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація – метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлина, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань. У навчальній практиці значне місце відводиться вправам. Вправа – це метод навчання, сутність якого полягає у цілеспрямованому, багаторазовому повторенні аспірантами окремих дій чи операцій з метою формування умінь і навичок.

Індуктивний метод – це шлях вивчення предметів, явищ від одиничного до загального. У результаті розуміння сутності ознак, властивостей одиничних предметів чи явищ, понять є можливість усвідомити істотні, типові закономірності

чи властивості одно порядкових предметів або явищ. Проте, використовуючи індуктивний метод, варто не змушувати аспірантів завчати велику кількість одиничних понять, а лише ту інформацію, що дасть змогу виділити у споріднених поняттях суттєве, загальне, типове.

Дедуктивний метод, навпаки, базується на вивченні навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного. Аспіранти ознайомлюються із загальною закономірністю, а потім на основі цієї закономірності, правила, закону характеризуються інші явища, предмети. Індуктивний і дедуктивний методи перебувають у діалектичному взаємозв'язку.

Методи навчання за логічними ознаками не відокремлені від методів навчання за джерелами знань. У процесі використання словесних, практичних та наочних методів викладач і аспіранти не можуть обійтися без індукції, дедукції, аналізу й синтезу.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу аспірантам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності аспірантів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає аспірантів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати аспірантів до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності аспірантів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність аспірантів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

Дослідницький метод спрямований на включення аспірантів у самостійне розв'язання пізнавального завдання з використанням необхідного обладнання. Для ефективності цього методу варто дотримуватися низки вимог: створення проблемної ситуації; керівництво аспірантами при виділенні пізнавального завдання; спонукання аспірантів до пошуків гіпотези, перевірки їх достовірності; надання допомоги у пошуках ефективних методів і резерву знань, необхідних для розв'язання задачі; орієнтація аспірантів на проведення досліджень і систематизація результатів проведеної роботи; включення аспірантів у самостійний аналіз перебігу та результатів проведеної роботи.

Пояснювально-демонстраційний метод. Аспіранти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи оцінки, висновки, аспіранти діють у рамках репродуктивного (відтворювального) мислення. У навчальному процесі цей метод набуває найширшого застосування для передання великого масиву інформації.

Метод проблемного викладання. Використовуючи різноманітні джерела та засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різноманітні підходи, показує способи розв'язання поставленого завдання. Аспіранти стають свідками і співучасниками наукового пошуку.

8. Методи контролю

Контроль знань аспірантів проводиться у таких формах: експрес-опитування, доповідь (повна відповідь на питання), доповнення відповіді, вільна дискусія, виконання індивідуального завдання, вирішення задач.

Оцінювання участі у науковій дискусії, полеміка на задану тему з курсу за вибором аспіранта/аспірантки. Оцінювання наукового есе на тему з курсу, обрану аспірантом.

9. Критерії оцінювання результатів навчання аспірантів

Оцінювання знань аспірантів здійснюється за результатами реалізації методів контролю знань на семінарських заняттях.

Максимальна кількість балів, яку аспірант може набрати за результатами поточного контролю, становить 60 балів. Максимальна кількість балів, яку аспірант може набрати за результатами підсумкового контролю, становить 40 балів. Загальна максимальна кількість балів за результатами вивчення дисципліни може становити 100 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Підсумковий контроль (залік)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

Орієнтовні форми контролю знань на лекціях і семінарських заняттях та їх оцінка:

- експрес-опитування – до 3 балів;
- доповідь (повна відповідь на питання) – до 5 балів;
- доповнення відповіді – до 2 балів;
- участь у дискусії – до 2 балів;
- виконання індивідуального завдання – до 5 балів;
- вирішення задачі – до 5 балів;
- мінімальний бал за участь в семінарському занятті – 1.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82 – 89	добре	
74 – 81		
64 – 73	задовільно	
60 – 63		

35 – 39	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

1. Андрощук Г.О. Патентна система у світовій економіці: сценарії розвитку *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 4. URL: http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2010_4/androshuk.pdf (дата звернення: 16.05.2023).

2. Андрощук Г.О., Работягова Л.І. Єдиний патентний суд ЄС: організаційні та економіко-правові засади функціонування. *Наука, технології, інновації*. 2019. № 2 (10). С. 34-43.

3. Омельченко О. Prospects for human genome editing: challenges of legal regulation. *Право України*. 2025. №2. С.55-65. (0,5 д.а.) URL: https://pravoua.com.ua/uk/store/pravoukr/pravo_2025_2

4. Бояр А., Щербата Н. Метаморфоза системи охорони прав інтелектуальної власності у Європейському Союзі. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 4. С. 16–24.

5. Еннан Р. Є. Формування Європейської регіональної патентної системи та європейських стандартів охорони винаходів. *Часопис цивілістики*. 2018. Одеса. 36 с. URL: <http://clj.nuoua.od.ua/archive/8/9.pdf>

6. Кадєтова О.В. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом в системі джерел права інтелектуальної власності : монографія / О. В. Кадєтова ; за наук. ред. О. П. Орлюк, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України ; НДІ інтелект. власності Нац. акад. прав. наук України. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 343 с.

7. Лазебний В.С., Розорінов Г.М., Толюпа С.В. Основи інтелектуальної власності та її захисту. К.: Ліра-К, 2011. 150 с.

8. Макушев П. В., Хрідочкін А. В., Адміністративно-правові аспекти становлення регіональної патентної системи ЄС. *Нове українське право*. Випуск 6. Том 2. Київ. 2022. С. 50—57. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/391/346>

9. Чомахашвілі О.Ш. Європейське патентне відомство: особливості діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 48, т. 2. С. 28–32.

10. Андрощук Г. Гармонізація патентного права ЄС для стимулювання інновацій, інвестицій та конкурентоспроможності. *Юридична газета*. 2023. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/garmonizaciya-patentnogo-prava-es-dlya-stimulyuvannya-innovaciy-investiciy-ta-konkurentospromozhnost.html>

11. Aboy, M., Minssen, T. & Kop, M. Mapping the Patent Landscape of Quantum accommodate emerging technologies. *Nat Biotechnol*. 2020. Vol. 38, P. 555–557. <https://doi.org/10.1038/s41587-020-0504-5>

12. Andreas Bielig. The Propensity to Patent Digital Technology: Mirroring Digitalization Processes in Germany with Intellectual Property in a European Perspective. *Journal of the Knowledge Economy* (2022). URL:

<https://link.springer.com/article/10.1007/s13132-022-00986-z>

13. Bronwyn H/Hall, Christian Hemlers. The impact of international patent systems: Evidence from accession to the European Patent Convention. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733319301301>

14. Ferrero Guillén, R., Breckwoldt Jurado, A. Vagueness in Artificial Intelligence: The ‘Fuzzy Logic’ of AI-Related Patent Claims. DISO 2, 3. 2023. <https://doi.org/10.1007/s44206-022-00032-0>

15. Juliana Almeida, Guilherme Oliveira e Costa. From the Unitary Patent Package to a Federal EU Patent Law. *Perspectives on Federalism*. 2018. Vol. 10, issue 1. P. 125-145.

16. Kashyntseva O. Quo vadis ukrainian patent reform in the frame of EU-Ukraine association agreement: article. *Social and Legal Sciences*. 2018, 29-40 p. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=720870>

17. Klineciewicz K., Szumiał, S. Successful patenting-not only how, but with whom: the importance of patent attorneys. 2022. <https://doi.org/10.1007/s11192-022-04476-6>

18. Matthews, Duncan, The Covid-19 Pandemic: Lessons for the European Patent System. Queen Mary Law Research Paper. Forthcoming in the European Intellectual Property Review. 2022. Vol. 37. URL: <https://ssrn.com/abstract=4022509>

19. Schovsbo, J., Riis, T. & Petersen, C.S. (2015) The Unified Patent Court: Pros and Cons of Specialization — Is There a Light at the End of the Tunnel (Vision). <https://doi.org/10.1007/s40319-015-0331-2> (дата звернення: 16.05.2023)

20. Spranger, T.M. Brain Patents as a Legal or Societal Challenge. 2023. Vol. 54, P. 268–275. URL: <https://doi.org/10.1007/s40319-023-01284-0>

21. Technologies: Patenting Trends, Innovation and Policy Implications. 2022. Vol. 53, P. 853–882. URL: <https://doi.org/10.1007/s40319-022-01209-3>

22. Unitary Patent Guide. Obtaining, maintaining and managing Unitary Patents. 2nd edition. Munich. Directorate European and International Legal Affairs, PCT (D 5.2.2), 2022. 44 c. URL: <https://doi.org/10.1007/s40319-019-00808-x>

23. Xenos, Dimitris, European Patent System: Failures in Constitutional Design Crippling Essential Safeguards against Adverse Economic Effects in Luc Desaunettes-Barbero, Fernand de Visscher, Alain Strowel, Vincent Cassiers (eds) The Unitary Patent Package lamp; Unified Patent Court: Problems, Possible Improvements and Alternatives. 2023. URL: <https://ssrn.com/abstract=4433989>

24. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій URL: <https://ukrpatent.org/uk>

25. Сайт Європейського патентного відомства. URL: <http://www.epo.org/index.htm>